

I coronem-ho amb aquells versos gentilíssims del mestre del més alt i pur barcelonisme, «*El Blau capell desmesurat*. Que d'altres es capfiquin del Turc i son *tropell* [1911!] / o els embolics d'Armènia; / avui la meua lira vol celebrar un capell: / ja sabeu quin, Eugènia!; / cofada amb l'aparença d'un ample gel extern, / llanceu ardents sagetes: / el vostre cap adorna, oh amiga, tot l'hivern, / lligat amb violetes» (Carnèr, *Auques i ventalls*, O. C., 206).

Bones innovacions mall. populars: *tropelleria* i *tropell-tropell* (AlcM), però no hi ha un *tropellar-se* (mallat per «*t'atropelles massa*» en AlcM). També és erroni posar aquí *tropa* (V. TREPÀR) i un corrupte *tropella* (DAG.), alteració del cast. TROPELIA, d'etimologia diferent (veg. també ací a TRAPA).

Tropoll val. EnrValor-JGiner (1950-5) i usat per aquell i d'altres valencians com a equivalent de *tropell*; «una de les maneres primitives de caçar la caça major» Val. (DAG.); també *atropoll*: «sentí jo, y de gent malaüurada, / l'irreverent *atropoll* ---», TeodLlorente (Versos, 127). Alteració que partiria d'una dil·lació atònica *o-e > o-o* en el verb *atropellar*, com ho indica la forma de Llorente, ajudada per la influència del sinònim *patoll/patolla/empatollar*.

Tropa, mot molt tardà en cat.:³ no registrat fins al Lacav. («*tropes*: milícia o gent de milícia ---») i Belv. («gent de guerra, multitud de gent»). Hi consta, però, com usat, en el S. XVIII [1747 mall., AlcM] i entraria en el XVII: que és quan aquest mot, fill rebordnit, engendrat tardanament dins el francès, s'estén per Europa: cast. *tropa* [1605], it. *truppa* [1630, en el sentit de 'colla' 1601, un cop *tropa* parlant de comedians, 1568], angl. *troops* [S. XVII, 'colla' S. XVI], al. *truppen* [1474].

En francès, encara que ja apareix algunes vegades abans [c. 1200], és amb caràcter intermitent, per a ramadets o grups d'animals, i no especialitzat en el modern sentit militar fins c. 1500; la *ou* del fr. *troupe* ja prova, per si sola, que és un mot extret secundàriament de *tro(u)pel* 'grup d'animals, tropell de gent' (veg. alguns detalls més a TROPA, DCEC/DECH).

L'entrada tardana i el vernís encara fresc d'estrangerisme es reflecteix també en el timbre de la vocal, que discrepa geogràficament, en la nostra llengua; la informació d'això en AlcM és defectuosa: a la major part del territori es pronuncia universalment amb *o* tancada (no recordo haver-ho sentit mai amb oberta fins a 1964, a Menorca: «en aquell magatzem hi havia *trópə*», Fornells); altrament ja Belv. hi posa accent d'*o* tancada, però és cert que la té oberta, amb més o menys extensió, entre valencians (*tròpa*, MGadea, T. del Xè i, 313; II, 8) i insulars (marcat així ja pel mall. DFgra. i el men. FebrCard.).

És probable que les tropes castellanques, militars i soldadesca tota, col·laboressin amb les franceses en la modesta i... pacífica tasca d'introduir-lo: veg. la cita que AlcM dóna de la graciosa frase «ja ha arribat *tropa*», ben escenificada per EmVilanova, per quan un babau es posava a parlar «esquerdat» (sentint-se èmul de Castelar o de la Barrientos). *Fer tropa* (com

després han dit *fer cine* els xaves i les porteres), frase més trivial que popular, per 'fer goig, tenir fatxendoses aparences'.

Atropellar, derivat català de *tropell* format entre nosaltres i alhora sota la influència de l'oc. ant. *s'atropelar* «s'amasser, se reunir» (PDPF), ja segurament usat a mj. S. XII, judicant pel derivat *atropelada* que hem vist usat per Marcabré. De l'oc. es calçà en tot cas el cast. *atropellar* [S. XVI], amb una *-ll-* que podria suposar intermedi català, però més aviat serà adopció directa del mot trobadoresc amb *ll*, pel sentiment de les correspondències fonètiques. El manlleu paral·lel explica alhora el fet que en les dues llengües hispàniques el sign. no coincideixi prou. I dins el cat. no hi ha identitat exacta entre els usos locals i regionals, tirant més cap al matís de malmetre en el Continent; i més cap a l'acceleració, a Mallorca.

No registrat pels lèxics fins al Belvitges («alterare, conculcare; despreciar los inconvenients y respectes; a. a algú: donar-li alguna inactiva; at-ho tot: omnia posthabere; -r-se uns a altres en algun concurs»); i pel DFgra. «*atropellar-se* massa en sa feyna; precipitar-se, obrar o parlar aviat [‘seguit, seguit’], amb cita de la dita proverbial (p. 612a): «les coses *atropellades* / no surten acertades». I, per bé que tots dos també admetin l'altre matís; exs. mall. en el DAG.: «fes via, *atropella*; *atropella* el pas; el most en el cup *atropella* o retarda la fermentació segons la temperatura» i en una glosa «yo debades m'*atropell*» 'cuito'.

Com a verb transitiu, usat per 'empaitar, fer fora' des del S. XVIII; ross.: «Lo cos sant mort fos llansat, / per las feras nudriment; / --- / ve un acarnissat corp / qui, com sa sentinella, / contra de un affamat lloc / de allí lo *atropella*» en la Lloa ross. de St. Vicenç (en ms. datat de 1799, RLR xxxiii, 97).

Altrament, amb matisos d'impetuosa i desfermada acceleració: «¿Heu vist quant en una síquia / al aigua es posa una ampara, / que, després quant l'i amollan, / corre més *atropellada*?», GRoca i Seguí (*Piramo y Tisbe*, c. 1780, JMBover, BiEscrBal. II, 276.24.4). «Ja cau la tardor pàlida / --- / el dia es va arrufant: legions de núvols / escabellats i *atropellant-se* vénen», Costa (1906, *Horacianes* x, 2a). «--- mos *atropellam* i ---», AMAlcover (BDC XII, 214 i passim). Amb aquests matisos, almenys com a refl., és molt mallorquí; però també genuí pertot: «se tira sobre de l'Heroe, desesperat --- L'HEROE: No t'*atropellis*; ¿no ho veus que, si et mato, em diran que he mort un mort?», Russinyol (*L'Heroe*, p. 141). En fi, cal sempre recomanar, emfàticament, les notes magistrals p. p. Fabra sobre aquest mot en les *Converses Filològiques*.

Atropellat [1781, JoLópez]. *Atropellada*. *Atropellament* [Belv.; DFgra.]. *Atropellador* [id., id.]. *Atropellament* [c. 1705]: «--- la durada --- premediten los catalans la que tindrian las lleys de Castilla, rendida Catalunya, y la que poden tenir los incendis, los saqueigs, los *atropellaments* ---», *Despertador de Catalunya* (publicat 1713). *Atropell*: no ha existit més que en la ploma de bàrbars correctors d'impresma que han cregut salvar així l'intolerable castellanisme *atro-*